

Patimile Domnului Hristos

Mă gândesc de ceva timp, mai cu seamă că se apropie Săptămâna Mare, la patimile Domnului Hristos, la ce înseamnă ele pentru noi și, mai cu seamă, cum de a fost dispus Hristos să Se lase la ne-mila omului, a făpturii căzute, pentru a-L judeca, a-L condamna și a-I pune în aplicare pedeapsa, toate acestea doar pentru a spăla prin sângele Său tocmai făptura erijată în organ de cercetare penală, acuzator, judecător și călău al propriului Creator.

Cugetând la toate acestea, atât cât a permis starea mea de cădere față de Hristos, am realizat câteva chestiuni de o însemnătate enormă, pentru mine, anume momentul în care începe pătimirea Domnului, modul *tehnic* în care se desfășoară aceasta, precum și faptul că, asumându-și întreaga fire umană, pătimirea Domnului nu a fost numai de ordin trupesc, ci și sufletec, făptura reprezentând binomul trup – suflet.

Mai mult decât toate aceste considerente, o realitate adâncă m-a lovit direct în suflet, deși o cunoșteam în sens pur teoretic, anume că Hristos nu a pățimit doar pentru cei din vremea Sa cât, mai cu seamă, pentru mine și păcatele mele vădind, încă o dată în plus (absolut necesar din cauza limitării mele duhovnicești), relația pur personală în care mă cheamă cu brațele deschise. Cu alte cuvinte, a pățimit, S-a lăsat înjosit și ucis pentru iubirea Lui față de mine, într-o relație pur personală eu – Tu, poziția Lui obligându-mă într-un mod fundamental.

Dincolo de durerea profundă resimțită fizic, la nivelul inimii, atunci când am realizat această dimensiune a jertfei Sale, Hristos Și-a revărsat, din nou, dragostea și mila Sa asupra mea, într-un mod sublim la nivel duhovnicesc, boieresc în generozitate, voievodal în respectarea libertății mele și delicat în atingerea tămăduitoare a inimii, făcându-mă să simt, mai intens ca oricând, că este Hristosul meu, într-un mod personal, nemijlocit, împlinit și împlinitor.

Pățimirea Domnului începe în grădina Ghetsimani, în timpul rugăciunii Sale. Numele grădinii înseamnă *presă de ulei*, veritabil eufemism pentru suferința resimțită, la nivel sufletec, de către Mântuitorul Hristos: „Atunci le-a zis: *”Întristat de moarte îmi este sufletul.”*”¹. În aceeași dimensiune trebuie înțeleasă precizarea făcută, în cadrul Sfintelor Evangheliilor, doar de către Sfântul Luca, de meserie medic: „*Și sudoarea Lui s-a făcut ca niște picături de sânge ce cădeau pe pământ.*”². Aceasta este o condiție medicală, care putea fi întâlnită de Sfântul Luca, numită astăzi hematohidroză. Aceasta presupune transpirația cu picături de sânge, fenomen ce se petrece doar în cazul unei frici extrem de intense resimțită, ca orice alt tip de emoție, la nivelul sufletului. A nu se înțelege că suferința Mântuitorului era legată de ceea ce urma să I se petreacă Lui ci de faptul că, în timpul rugăciunii, contempla în duh faptul că omul, făptura Sa iubită, urma să-L vândă, să-L acuze, să-L judece, să-L osândească și să-L execute într-un mod absolut înfricoșător. În acel moment din rugăciune, suferința extremă a Mântuitorului vine din faptul că vede cum El, Dragostea Absolută, urmează să fie trădat în mod absolut.

¹ Evanghelia după Matei, cap.26, v.38, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

² Evanghelia după Luca, cap.22, v.44, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

Nu după mult timp, odată cu sosirea lui Iuda, asistăm la o altă exprimare a suferinței Sale sufletești, pricinuită de ne(re)cunoașterea dragostei Sale mântuitoare de către făptura căzută, pentru ridicarea și îndumnezeirea căreia El luase trup stricacios: „*Ca la un tâlhar ați ieșit, cu săbii și ciomege, ca să mă prindeți.*”³. Această declarație simplă, fără drept de apel, fără a fi interogativă, reclamă slujirea duhovnicească a celor pentru care El era dispus să sufere cele ce urmau să se întâmple, încă din noaptea aceea. Dragostea Sa era rănită de faptul că au venit după El nu ca după Dumnezeu sau, măcar, ca după un simplu om, ci Îl căutau ca pe un vrăjmaș al omului, pregătiți de ce e mai rău din partea Sa, inversând total valoarea proniatoare și jertfelnică a lui Dumnezeu pentru om, cu cea vicleană și înrobitoare a vrăjmașului făpturii omenești.

Ca un corolar al dezamăgirilor sufletești, cei ce Îi stătuseră în preajmă, se înfruptaseră din cuvântul Său dătător de viață și fuseseră martori ai nenumăratelor Sale minuni dumnezeiești, Îl părăsesc: „*Atunci toți ucenici L-au lăsat și au fugit.*”⁴. La o primă vedere, acest fapt pare că nu își găsește locul în cadrul patimilor Domnului, însă numai cine a trecut prin așa ceva știe ce suferință se resimte într-un astfel de moment, când tot ce mai nădăjduiești este o vorbă blândă și petrecere împreună cu cei care ți-au stat alături timp îndelungat, numindu-se prietenii tăi.

Odată cu aducerea Sa în fața arhiereului, încep patimile Sale trupești. Ce ciudat ca însăși prezența arhiereului, a celui ce trebuia să mențină vie credința în venirea Mântuitorului, în sânul lui Israel, să recomande un astfel de comportament: „*Și zicând El acestea, unul dintre slujitorii care stăteau de față I-a dat lui Iisus o palmă, zicând: „Așa-i răspunzi tu arhiereului?... ”*”⁵. Bineînțeles că batjocorirea nu a întârziat să apară, punând la îndoială nu darul profeției ci însăși atotcunoașterea prea cuprinzătoare a lui Dumnezeu: „*Atunci L-au scuipat în obraz și L-au bătut cu pumnii; iar unii îi dădeau palme, zicând: „Profețește-ne, Hristoase, care este cel ce te-a lovit?... ”*”⁶.

Ca paharul rușinării să fie umplut peste măsură, a fost trimis să guste amarul stăpânilorilor lui Israel, urmașii lui David, cel ce Îl văzuse în duh, Îl profetise și care se hrănea din prezența Mântuitorului în inima sa: „*Iar Irod, împreună cu ostașii săi, batjocorindu-L și luându-L în râs, L-a îmbrăcat cu o haină strălucitoare și L-a trimis înapoi la Pilat.*”⁷. Practic, prin toți participanții la acest proces de chinuire a lui Hristos, participă aproape întreaga societate evreiască, în toate dimensiunile acesteia, fenomenul constituindu-se într-o anamneză pe cât de profundă, pe atât de străvezie a contorsionării duhovnicești ai celor ce trebuiau să Îl (re)cunoască pe Hristos.

Începând din acest moment, pătimirea Mântuitorului intră într-un cu totul alt registru, cu precădere trupesc, pe care simt nevoia să îl explicitez detaliat, cu toată rușinea și durerea sufletească ce mă încearcă.

³ Evanghelia după Matei, cap.26, v.55, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

⁴ Evanghelia după Matei, cap.26, v.56, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

⁵ Evanghelia după Ioan, cap.18, v.22, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

⁶ Evanghelia după Matei, cap.26, v.67 - 68, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

⁷ Evanghelia după Luca, cap.23, v.11, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

Fiind trecut în grija romanilor, arhetipul păgânilor față de Israel, are parte de numeroase dureri fizice însoțite, bineînțeles, de insulte ironice: „...și dezbrăcându-L de haine, I-au pus o hlamidă roșie; și împletind o cunună de spini, I-au pus-o pe cap, și trestie în dreapta Lui; și îngenunchind înaintea-I, își băteau joc de El, zicând: „Bucură-te, împărat al iudeilor!”... Și, scuișându-se asupra Lui, au luat trestia și-I băteau peste cap.”⁸. Această scenă barbară și complet inutilă, în economia procesului, are conotații fizice la care nu prea ne gândim.

Procedeeul, în sine, presupunea lovirea repetată a spatelui, feselor și coapselor, până când victima leșina și, uneori, și după aceea. Biciul utilizat era realizat din mai multe fâșii de piele, la capătul acestora fiind atașate bucăți de os și de metal. În acest fel, cei care administrau tortura fizică se asigurau de faptul că, după fiecare lovitură aplicată, se smulgea câte o bucată din carnea celui torturat, rănilor respective adâncindu-se la următoarea „mângâiere” a biciului.

Durerile erau mai mult decât îngrozitoare, numărul loviturilor fiind, în general, de minimum 40, fiecare lovitură producând mai multe urme de răni, în funcție de numărul fâșiilor de piele care alcătuiau biciul (minimum trei). Victima cădea cu fiecare lovitură, apăreau convulsii, tremurături, vomă și sete puternică. Interveneau episoade de leșin, asociate acestui tip de biciuire. Durerile erau atât de mari, încât mulți plângeau și cereau îndurare! De asemenea, se instalau episoade de transpirație intermitentă. Durerea puternică asociată cu rănilor de la acest nivel, conduceau, rapid, la șoc traumatic, iar pierderea fluidelor, prin transpirația excesivă asociată cu voma, transpirația împreună cu hemoragia, precum și transpirația cu sânge, produceau primul stadiu al hipovolemiei. Lovirea violentă a toracelui se transmitea plămânilor și producea apariția de fluide în jurul plămânilor (efuzie pleurală), la câteva ore după traumatisme.

În cazul Mântuitorului, pentru a fi subliniată ironia soldaților, la toate acestea se adaugă coroana de spini care intră adânc în carnea victimei, uneori rupându-se în interiorul cărnii. Coroana de spini a produs răni suplimentare, cu leziuni produse prin înțepare, din care s-a mai scurs o anumită cantitate de sânge. În plus, prin lezarea unor ramuri ale nervului trigemen, se producea nevralgia trigeminală prin iritarea ramurii oftalmice a nervului, precum și a nervilor occipitali. Aceasta este caracterizată de dureri puternice, lancinante, paroxistice, precum șocurile electrice. Durerea puternică se adaugă șocului traumatic, aflat în dezvoltare.

După tot acest travaliu, Mântuitorului I s-a pus crucea în spate și a fost forțat să urce spre dealul Golgotei, o distanță de aproximativ 600 de metri. Epuizarea fizică atinge cote maxime, Hristos nemaifiind în stare să își ducă crucea până la locul unde urma să fie executat, căzând de mai multe ori și făcându-i pe soldați să aleagă un om din mulțime care să îl ajute, pe Simon din Cirene. Odată ajuns la locul execuției, I se oferă un pahar cu un amestec care altera starea de conștiință, un fel de anezic rudimentar menit să îl ajute să îndure mai ușor partea cea mai grea, care era pe cale să I se administreze: „Și I-au dat să bea vin amestecat cu smirnă, dar El n-a luat.”⁹. Hristos refuză paharul, acceptând cea mai grea moarte cu putință, astfel încât nimeni să nu îl poată acuza că nu a purtat povara durerii până la capăt întrucât, într-un astfel de caz, jertfa Sa nu ar fi fost completă.

⁸ Evanghelia după Matei, cap.27, v.28 - 30, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

⁹ Evanghelia după Marcu, cap.15, v.23, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

Urmează un moment de adânc tragism, raportându-ne corect la moartea Creatorului și Mântuitorului nostru, anume faptul că a fost dezbrăcat și răstignit: „Și L-au răstignit și și-au împărțit hainele Lui, aruncând sorți pe ele, care ce să ia.”¹⁰. Primul aspect legat de acest tragism îl constituie dezbrăcarea Sa, care a fost completă și nu cum o înfățișează tradiția iconografică bizantină care, din motive lesne de înțeles în lumina delicateții față de un asemenea moment, a hotărât să-L înfățișeze pe Hristos pe cruce, cu o pânză în jurul brâului. Această pânză nu a existat nici la el și nici la cei doi tâlhari.

Ajunși în acest moment, pare ieșit din context să îi menționez pe cei doi tâlhari dar mă pregătesc să împărtășesc una dintre cele mai dureroase detalii care m-au rănit în momentul în care am înțeles acest fapt: la picioarele crucii se afla Maica Domnului care „ducea deci o viață de asceză, fără griji și fără treburi, fără întristare nepărtașă la patimile de jos, mai presus de plăcerea care nu e fără durere, trăind numai pentru Dumnezeu, văzută numai de Dumnezeu, hrănită numai de Dumnezeu, păzită numai de Dumnezeu Care prin ea avea să Se sălășuiască între noi, și negreșit văzând și ea numai pe Dumnezeu, făcând din Dumnezeu mâncarea ei, alipindu-se numai de Dumnezeu”¹¹. Cu alte cuvinte, pe lângă numeroase virtuți ale Maicii Domnului, după cum adânc explică Părintele Rafail Noica, „fecioria Maicii Domnului nu stă numaidecât în neruperea peceților trupești, fapt fără de tăgadă, ci în faptul că în inima ei, niciodată, nu a fost prezent alt gând decât către și dinspre Dumnezeu”. Eu nu pot să pătrund acest adevăr dar simt că mă înfioară de fiecare dată când gândesc la cuvintele Părintelui Rafail.

Revenind la momentul răstignirii, ochii Maicii Domnului dau față către față cu goliciunea trupească, atât a fiului și a celor doi tâlhari, cât și a Domnului și Dumnezeului ei. Ea, Maica Sfântă, care nu a cunoscut părtașia gândurilor pătimase, este obligată să își îndrepte ochii către goliciunea desfășurată în fața ei. Rămânând în registrul pătimirii Mântuitorului, ce o fi simțit Acesta în sufletul Său, văzând-o pe Maica Sa într-o asemenea ipostază care nu ar trebui cunoscută de nicio mamă anume, El, Cel care a izvodit și a sădit, dintru începuturi, inima de mamă, singura acordată la nevoia de dragoste a copilului, încă de când acesta prinde viață în pântec? El, Cel care cunoștea inima și curăția Maicii Sale? Nu știu să-mi răspund, mi-e frică și să aflu vreodată și Îi dau slavă lui Dumnezeu că, din mila Sa, sunt incapabil să înțeleg.

Înainte a momentului răstignirii, ajunge să prezinte o față palidă, cu aparența unei măști, extrem de slăbit, cu sete puternică, plin de răni și cu dureri mari în tot corpul. Urmează procedeul răstignirii, acțiune ce se petrece, în cazul Mântuitorului, pe sol. Fiind culcat pe pământ, I-au întins mâinile lateral și I le-au bătut în cuie cu piroane care aveau, în medie, între 13 – 18 cm lungime. Piroanele i-au fost înfipite în mâini, trecând prin tendoane, lezând nervul median (provocând o durere extrem de intensă de la încheieturi, de-a lungul brațelor și umerilor, până la gât, o durere de nesuportat, precum fulgerele, durere agravată de atingere, de mișcare, zgomote, curenți de aer sau expunerea la soare) și printre oasele pumnului. Bârna orizontală a fost ridicată și fixată de cea verticală, care era deja înfiptă în pământ. A urmat fixarea pe cruce a picioarele, proces în timpul căruia s-au folosit același tip de piroane și care, la rândul lor, au pătruns prin tendoane, nervi și oase.

¹⁰ Evanghelia după Marcu, cap.15, v.24, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

¹¹ *Scrieri II, trad. rom. de Ioan I. Ică jr. în: Fecioara Maria și Petru Athonitul – prototipuri ale vieții isihaste și alte scrieri duhovnicești*, Omilia 53, pag.203, Editura Deisis, Sibiu, 2005.

Din cauza poziției corpului pe cruce, articulațiile umerilor s-au dislocat, provocând o durere în plus. Din acest punct, respirația devine o luptă continuă, răstignitul fiind nevoit să încerce să își încordeze permanent musculatura picioarelor pentru a putea folosi plămâni. După fiecare inspirație, răstignitul se prăbușea, fiind nevoit să reia acest calvar pentru fiecare nouă gură de aer de care avea nevoie. În tot acest timp, spatele i se freca de lemnul crucii, adăugând inflamații suplimentare leziunilor dobândite în urma biciuirii. În astfel de condiții, răstignitului îi era aproape imposibil să ducă un dialog cu cineva din jur, vorbele fiindu-i extrem de scurte.

Mușchii picioarelor, articulațiile umerilor, coatelor și, mai apoi, ale încheieturilor mâinilor cedau treptat, având ca și consecință o alungire nefirească a membrilor superioare, față de normalitate. Greutatea corpului ce atârna sfâșia tot mai mult mâinile și spatele, tendoanele se întindeau anormal de mult, rănilor se infectau, circulația deficitară provoca dureri mari ale mușchilor și inimii; toate acestea, împreună cu șocul hemoragic și deshidratarea, grăbeau asfixierea răstignitului: „*Ca apa m-am vărsat, oasele toate mi s-au risipit. Inima mi s-a făcut ca ceara, în mijlocul măruntaielor mi se topește; tăria mi s-a uscat ca un hârb, limba mi s-a lipit de gâtlee.*”¹².

De subliniat diferența fundamentală între pătimirea în fața morții a Mântuitorului și cea a martirilor și mucenicilor care au murit pentru că Îl mărturiseau pe Hristos. În timp ce martirii și mucenicii erau chinuți de torționari, Hristos, prin harul Său, le lua durerile sau îi ajuta să le simtă la o intensitate foarte mică, suportabilă, în timp ce pătimirea Sa a trăit-o în mod nemijlocit, la intensitatea ei extremă, amplificată și de grozava suferință sufletească ce o însoțea, cauzată de umilitoarele cuvinte aruncate de torționarii Săi: „*Iar trecătorii Îl defăimau, clătînându-și capetele și zicând: „Tu, cel ce dă râmi templul în trei zile și îl zidești, mântuiește-te pe tine însuși! Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, coboară-te de pe cruce!” Asemenea și arhierii, bătându-și joc de el împreună cu cărturarii și cu bătrânii, ziceau: „Pe alții i-a mântuit, dar pe sine nu poate să se mântuiască! Dacă este împăratul lui Israel, coboare-se acum de pe cruce și vom crede în el; s-a încrezut în Dumnezeu: să-l scape acum, dacă-l vrea; că a zis: Sunt Fiul lui Dumnezeu.”*”¹³

Domnul nostru Iisus Hristos a murit torturat, în public, pentru crima de a-Și asuma primenirea și îndumnezeirea fapturii căzute, umilit, înjosit, părăsit, sub ochii propriei Sale Maici. Cu alte cuvinte, beneficiind de toată grozăvia tragediei omenești.

Ținând cont de toate cele expuse mai sus, vreau să subliniez de ce Hristos este jertfelnic din dragoste, încă dinainte de facerea omului, și că patimile Sale, la un nivel mult mai adânc, nu încep odată cu trădarea lui Iuda sau cu respingerea Sa de către cei pentru care luase trup, ci încă din vecinicie: „*Prin crearea în șase zile, Dumnezeu a ieșit din Sine datorită preaplinului bunătății Sale – S-a plecat din iubire de oameni.*”¹⁴. După acest citat, pare că există o contradicție cronologică cu cele expuse înaintea sa însă trebuie înțeles că datorită vecinicii și preștiinței lui Dumnezeu, creația nu ar fi fost posibilă dacă, înainte de creație nu s-ar fi derulat deja în sânul Sfintei Treimi, atât judecata cât și pronia. În acest sens, durerea lui Dumnezeu începe din dragoste pentru omul încă necreat și continuă cu plecarea Sa, dintru ale Sale, pentru a crea cosmosul numai pentru om și dragostea Sa pentru acesta.

¹² Psalmul 21, v.14 - 15, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

¹³ *Evangelia după Matei*, cap.27, v.39 - 43, *Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj – Napoca, 2009.

¹⁴ *Sfântul Grigorie Palama ca aghiorit*, Ierotheos Mitropolitul Nafpaktosului, pag,76, Editura Egumenița, 2020.

Contemplând, în inima mea, cele expuse, mă simt urmărit de două idei fundamentale. Prima dintre ele, sfâșietoare, atât cât cuprinde inima mea, este faptul că Dragostea Absolută a fost trădată și batjocorită la modul absolut. A doua idee este că, văzându-mă la picioarele crucii, înălțând ochii către Hristosul meu, privind-L în ochi, mă cutremur de suferința Lui neînchipuită apoi, îndepărtându-mă de cruce, atât în gând cât și în inimă, mă învoiesc cu vrăjmașul pentru a cădea în păcate și a-L trăda absolut pe Hristosul meu, Care a suferit pentru mine.

Nu îmi rămâne decât o întrebare surdă care îmi bubuie în inimă: Cum, Hristoase al meu, încă mă vrei, mă primești, mă îmbrățișezi, mă ierți, mă tămăduiești și mă lași să mă unesc cu Tine în Sfânta Împărtășanie iară și iară, și iară, la nesfârșit?

Mihai Vladu
29 martie 2023